

УДК 159.98:378.147:373.3.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2026-10.21>**Юлія ЛІТВІН**

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;
викладач психолого-педагогічних дисциплін,
Комунальний заклад Київської обласної ради
«Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»
litvinkayulya@gmail.com
ORCID: 0009-0004-2569-1167

ІНТЕГРАЦІЯ АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФАХОВУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. *Мета статті* полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі особливостей інтеграції арттерапевтичних технологій у фахову підготовку майбутніх учителів початкової школи в умовах закладу фахової передвищої освіти, а також визначенні рівня обізнаності здобувачів освіти щодо можливостей їх використання у професійній діяльності. **Методологія** дослідження ґрунтується на поєднанні системного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів, що забезпечують комплексний аналіз процесу професійної підготовки майбутніх педагогів. Дослідження реалізовано на базі КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж», який здійснює підготовку майбутніх учителів початкової школи. **Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні доцільності інтеграції арттерапевтичних технологій у систему фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, визначенні педагогічних можливостей використання арттерапії як засобу розвитку емоційної компетентності, творчого потенціалу, професійної рефлексії та психологічної стійкості майбутніх педагогів. На основі результатів дослідження з'ясовано найбільш поширені напрями використання арттехнологій в освітньому процесі та окреслено перспективи подальшого впровадження таких технологій у професійну підготовку майбутніх учителів. **Висновки.** Інтеграція арттерапевтичних технологій у систему фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи сприяє формуванню професійно значущих особистісних якостей, розвитку емоційного інтелекту, креативності, навичок саморегуляції, рефлексії та конструктивної міжособистісної взаємодії. Використання арттерапевтичних вправ у процесі вивчення фахових дисциплін, під час педагогічної практики та позааудиторної діяльності створює позитивне освітнє середовище, підвищує навчальну мотивацію здобувачів освіти та формує їхню готовність до використання здоров'язбережувальних та психолого-педагогічних технологій у майбутній професійній діяльності. Отримані результати підтверджують доцільність подальшого впровадження арттерапевтичних технологій у систему підготовки педагогічних кадрів та можуть бути використані для вдосконалення змісту освітньо-професійних програм закладів фахової передвищої освіти.

Ключові слова: арттерапія, арттерапевтичні технології, фахова передвища освіта, професійна підготовка, майбутні вчителі початкової школи.

© Ю. Літвін, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Yuliia LITVIN

*third-level (educational and scientific) higher education graduate,
Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical Education and Adult Education
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine;*

Teacher of Psychological and Pedagogical Disciplines,

Kyiv Regional Council Communal Institution Bila Tserkva Applied Humanitarian Pedagogical College

litvinkayulya@gmail.com

ORCID: 0009-0004-2569-1167

INTEGRATION OF ART THERAPEUTIC TECHNOLOGIES INTO THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract. *The purpose of the article is to theoretically substantiate and analyze the features of the integration of art therapeutic technologies into the professional training of future primary school teachers in the conditions of a professional pre-higher education institution, as well as to determine the level of awareness of education seekers regarding the possibilities of their use in professional activities. The research methodology is based on a combination of systemic, competency-based, personally oriented and activity-based approaches, which provide a comprehensive analysis of the process of professional training of future teachers. The research was implemented on the basis of the «Bila Tserkva Humanitarian and Pedagogical Professional College», which trains future primary school teachers. The scientific novelty lies in substantiating the feasibility of integrating art therapy technologies into the system of professional training of future primary school teachers, identifying pedagogical opportunities for using art therapy as a means of developing emotional competence, creative potential, professional reflection and psychological stability of future teachers. Based on the results of the study, the most common areas of use of art technologies in the educational process were identified and the prospects for further implementation of such technologies in the professional training of future teachers were outlined. Conclusions.* The integration of art therapy technologies into the system of professional training of future primary school teachers contributes to the formation of professionally significant personal qualities, the development of emotional intelligence, creativity, self-regulation skills, reflection and constructive interpersonal interaction. The use of art therapy exercises in the process of studying professional disciplines, during pedagogical practice and extracurricular activities creates a positive educational environment, increases the learning motivation of students and forms their readiness to use health-saving and psychological and pedagogical technologies in their future professional activities. The results obtained confirm the feasibility of further introducing art therapy technologies into the system of training pedagogical personnel and can be used to improve the content of educational and professional programs of institutions of professional pre-higher education.

Key words: *art therapy, art therapy technologies, professional pre-higher education, professional training, future primary school teachers.*

Постановка проблеми. Протягом останніх років в освітній сфері важливе місце у професійній підготовці майбутніх педагогів посідає проблема використання арттерапевтичних технологій, що знаходиться в центрі уваги українських та зарубіжних дослідників-практиків. Така тенденція зумовлена реформуванням системи освіти, впровадженням у процес навчання компетентнісного підходу, потребою забезпечення психологічного благополуччя всіх учасників освітнього процесу та пошуком ефективних здоров'язберезувальних технологій. У сучасній психолого-педагогічній науці арттерапія розглядається не просто як метод психологічної допомоги, а й як інноваційна освітня технологія, яка сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, емоційного

інтелекту, професійної рефлексії та навичок саморегуляції [4, с. 6–7].

За твердженням І. Фарафонові, теоретичні основи арттерапії були розроблені зарубіжними вченими М. Наумбург та Е. Крамер, які розглядали художню творчість як ефективний засіб самовираження, психоемоційної підтримки та загального розвитку особистості. Їхні наукові концепції заклали основу сучасної арттерапевтичної практики та значно вплинули на розвиток педагогічних технологій, щоякі використовують мистецтво як засіб навчання, виховання та психологічного супроводу [9, с. 411].

Аналіз джерел та останніх досліджень. В українській науці питання використання арттерапевтичних технологій окреслені в різних

аспектах професійної підготовки педагогічних кадрів. Так, Т. Яковичина вивчає педагогічні умови застосування арттерапії у підготовці майбутніх учителів початкової школи, обґрунтовуючи потребу створення креативного освітнього середовища, інтеграції арттехнологій у процес професійної підготовки та розвитку готовності майбутніх педагогів до використання їх у професійній діяльності [10, с. 288].

Практичну сторону використання арттерапевтичних засобів у професійній підготовці майбутніх педагогів розкрито у дослідженні О. Романовської, яка підтверджує ефективність застосування казкотерапії, пісочної терапії, метафоричних асоціативних карт та інших арттерапевтичних методів як засобів розвитку професійної компетентності, творчості та психологічної готовності до педагогічної діяльності [7, с. 36].

Особливості використання арттерапії як альтернативної освітньої технології у розвитку емоційної культури майбутнього вчителя початкової школи досліджено у працях О. Рябошапки. Авторка вказує на важливість формування у майбутніх педагогів умінь емоційної саморегуляції, психологічної стійкості, гнучкості та готовності до роботи в сучасних умовах, коли професійна діяльність учителя пов'язана зі значними психоемоційними навантаженнями [8, с. 246].

Науково-методичні засади використання арттехнологій у підготовці педагогічних працівників розкрито у навчально-методичному посібнику О. Мірошніченко, де арттехнології визначаються як інноваційний психолого-педагогічний інструмент, який поєднує навчальну, виховну, діагностичну, корекційну та профілактичну функції. Авторка запропонувала систему арттехнологічних вправ, методик і тренінгів, спрямованих на розвиток творчості, емоційної компетентності та професійного самопізнання майбутніх педагогів, що є важливим для професійного становлення особистості вчителя [4, с. 8].

У своїй праці А. Василюк, розкриває зміст поняття «арттерапія», визначає особливості організації арттерапевтичної підготовки майбутніх учителів початкової школи та окреслює педагогічні умови ефективного використання арттерапевтичних технік у професійній діяльності педагога [1, с. 43].

Окремі аспекти використання арттерапевтичних технологій у роботі з дітьми висвітлено у посібнику А. Кошель та Н. Кульбако, де подано методичні рекомендації щодо використання ізотерапії та інших арттерапевтичних технік для корекції психоемоційного стану дітей і створення позитивного освітнього середовища [3, с. 62].

Таким чином, аналіз наукових праць свідчить про те, що українськими дослідниками достатньо ґрунтовно висвітлено питання сутності арттерапії, її психолого-педагогічного потенціалу, особливостей використання в роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, а також у підготовці майбутніх педагогів різних спеціальностей. Водночас проблема інтеграції арттерапевтичних технологій у фахову підготовку майбутніх учителів початкової школи саме в умовах закладу фахової передвищої освіти залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, потребують подальшого наукового обґрунтування питання визначення рівня обізнаності здобувачів освіти щодо арттерапевтичних технологій, особливостей їх використання в освітньому процесі та готовності майбутніх учителів до застосування цих технологій у професійній діяльності, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні особливостей інтеграції арттерапевтичних технологій у фахову професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи в умовах закладу фахової передвищої освіти, визначенні їх психолого-педагогічного потенціалу, а також аналізі рівня обізнаності здобувачів освіти щодо можливостей використання арттерапевтичних технологій у майбутній професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розвитку педагогічної освіти характеризуються переорієнтацією професійної підготовки майбутніх учителів із засвоєння сукупності знань на формування професійних компетентностей, емоційної зрілості, психологічної стійкості та готовності до педагогічної взаємодії. У цьому контексті особливого значення набувають арттерапевтичні технології, які забезпечують гармонійне поєднання навчальної, виховної та психокорекційної функцій освітнього процесу. Використання

засобів мистецтва у професійній підготовці майбутніх педагогів сприяє розвитку творчого мислення, емоційного інтелекту, здатності до рефлексії, саморегуляції та ефективної комунікації, що повністю відповідає сучасним вимогам до вчителя Нової української школи.

Поняття «арттерапія» походить від англійського art therapy і дослівно означає «лікування мистецтвом». У сучасній психолого-педагогічній науці арттерапія розглядається значно ширше, ніж лише метод психотерапевтичного впливу. Вона виступає комплексною технологією розвитку особистості, що ґрунтується на використанні різних видів художньої діяльності для пізнання власного внутрішнього світу, емоційного самовираження, розвитку творчого потенціалу, подолання психоемоційного напруження та формування позитивної Я-концепції. Саме тому арттерапія активно інтегрується в освітній процес закладів освіти різних рівнів як ефективний засіб особистісного і професійного розвитку [4, с. 6].

У педагогічній літературі дедалі частіше використовується поняття «арттерапевтичні технології», під яким розуміють систему педагогічних методів, прийомів і форм роботи, що засновані на використанні різних видів мистецтва з метою розвитку особистості, формування позитивного емоційного стану, психологічної підтримки, розвитку творчості та професійних компетентностей здобувачів освіти. Їх використання сприяє створенню психологічно безпечного освітнього середовища, формуванню позитивної мотивації до навчання та розвитку здатності до конструктивної взаємодії [7, с. 37].

Педагогічний потенціал арттерапевтичних технологій визначається їх комплексним впливом на особистість майбутнього педагога. Вони забезпечують розвиток креативності, емоційної культури, професійної рефлексії, навичок самопізнання та саморегуляції, сприяють формуванню позитивної професійної мотивації, розвитку емпатії, комунікативної компетентності й уміння працювати в команді. Водночас використання арттерапевтичних технологій допомагає майбутньому вчителю опановувати сучасні способи психологічної підтримки дітей, що особливо важливо в умовах воєнного стану та зростання рівня психоемоційного навантаження на учасників освітнього процесу [8, с. 247].

Науковці визначають низку функцій арттерапевтичних технологій, які реалізуються в освітньому процесі. Насамперед це діагностична функція, що дозволяє виявити емоційний стан, індивідуальні особливості та внутрішні переживання особистості через продукти творчої діяльності. Корекційна функція спрямована на зниження психоемоційного напруження, розвиток навичок конструктивного подолання стресових ситуацій і гармонізацію емоційної сфери. Розвивальна функція забезпечує формування творчого мислення, уяви, емоційного інтелекту та професійно значущих якостей педагога. Водночас комунікативна функція сприяє розвитку культури спілкування, емпатії та навичок міжособистісної взаємодії, а профілактична – запобігає емоційному вигоранню та професійним деформаціям майбутніх педагогів [4, с. 44].

У практиці професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи найбільшого поширення набули різні види арттерапевтичних технологій.

Ізотерапія, яка заснована на використанні образотворчої діяльності (малювання, живопису, ліплення, аплікації), що сприяє розвитку творчого мислення, уяви, дрібної моторики, емоційного самовираження та рефлексії [4, с. 43].

Казкотерапія використовує терапевтичний потенціал казки як засобу формування моральних цінностей, розвитку уяви, емоційного інтелекту та навичок розв'язання життєвих ситуацій. Створення власних казок або аналіз казкових сюжетів допомагає майбутнім учителям формувати професійне мислення та знаходити конструктивні шляхи педагогічної взаємодії з дітьми.

Музикотерапія ґрунтується на використанні музики для регуляції психоемоційного стану, розвитку емоційної чутливості, концентрації уваги та зниження рівня тривожності [4, с. 43–45].

Ігротерапія ґрунтується на використанні різних видів ігор (рольових, дидактичних, творчих, психолого-педагогічних) як засобу розвитку особистості, емоційної сфери та комунікативної компетентності.

Пісочна терапія передбачає використання піску та мініатюрних предметів як засобу творчого самовираження, розвитку уяви, емоційної рівноваги та самопізнання.

Драматерапія базується на використанні театралізованої діяльності, рольових ігор, інсценізацій та імпровізації як засобу розвитку особистості й професійних умінь.

Бібліотерапія полягає у використанні художньої, педагогічної та дитячої літератури як засобу розвитку емоційної сфери, моральних цінностей і самопізнання.

Мандалотерапія є різновидом ізотерапії, що передбачає створення або розфарбовування мандал як засобу гармонізації емоційного стану, розвитку самопізнання, концентрації уваги та внутрішньої рівноваги.

Лялькотерапія передбачає використання різних видів ляльок як засобу моделювання життєвих ситуацій, розвитку емоційної сфери, комунікативних навичок та педагогічної творчості [4, с. 43–45].

Колажування дозволяє поєднати різні художні матеріали для створення цілісного образу, що сприяє розвитку креативності, рефлексії, професійного самопізнання та візуалізації особистісних і професійних цілей.

Останніми роками дедалі більшої популярності набуває нейрографіка – сучасна артпрактика, яка поєднує елементи малювання, психологічної саморегуляції та розвитку творчого мислення. Виконання нейрографічних вправ сприяє зниженню рівня тривожності, розвитку позитивного мислення, концентрації уваги та пошуку нових способів розв'язання професійних і життєвих завдань.

Отже, арттерапевтичні технології є важливою складовою сучасної професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Їх інтеграція в освітній процес закладів фахової передвищої освіти забезпечує не лише розвиток професійних компетентностей, а й формування психологічної стійкості, емоційної компетентності, творчого потенціалу та готовності майбутніх педагогів до створення безпечного й підтримувального освітнього середовища в Новій українській школі.

Одним із пріоритетних напрямів осучаснення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи є створення такого освітнього середовища, яке забезпечує не лише формування професійних компетентностей, а й розвиток психологічної стійкості, емоційної зрілості, творчого потенціалу та готовності до ефективної педагогічної взаємодії.

У цьому контексті особливої актуальності набуває інтеграція арттерапевтичних технологій у зміст професійної підготовки здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти. Як зазначають Т. Яковишина, О. Романовська, О. Рябошапка та Р. Найда, використання арттерапевтичних методів у підготовці майбутніх педагогів сприяє розвитку креативності, професійної рефлексії, емоційного інтелекту та навичок конструктивної взаємодії, що є важливими складовими професійної компетентності сучасного вчителя.

Досвід Комунального закладу Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж» дозволяє зрозуміти, що найбільш ефективною є інтеграція різноманітних арттерапевтичних технологій, коли вони не викладаються як окрема дисципліна, а органічно поєднуються зі змістом психолого-педагогічної, методичної та практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Такий підхід дає можливість забезпечити міждисциплінарну інтеграцію знань, формує позитивну мотивацію до навчання, сприяє розвитку професійної рефлексії та створює психологічно безпечне освітнє середовище.

У процесі професійної підготовки арттерапевтичні технології інтегруються під час вивчення психолого-педагогічних і методичних освітніх компонентів, проходження педагогічної практики, організації виховної роботи та позааудиторної діяльності студентів. Водночас у вказаному освітньому закладі запроваджено роботу психологічної студії, робота якої спирається на проведення різноманітних тренінгових занять, які спрямовані на глибинне вивчення самого себе та інших, розуміння ситуацій та поведінки, а отже на формування емоційного інтелекту.

Аналіз робочих програм та бесіди з викладацьким та студентським колективом дали можливість визначити місце арттерапевтичних технік в освітньому процесі. Наприклад, під час вивчення дисципліни «Педагогіка з основами психолого-педагогічних досліджень» арттерапевтичні технології використовуються з метою розвитку педагогічної творчості, професійної самоідентифікації та формування гуманістичної позиції майбутнього вчителя. Тут використовується ігротерапія, ізотерапія, бібліотерапія, казкотерапія, нейрографіка.

Ефективними є вправи «Портрет сучасного вчителя», «Педагогічне дерево», «Моя педагогічна місія», виконання яких спонукає студентів до осмислення власного професійного становлення та визначення особистісних ресурсів.

У межах дисципліни «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)» арттерапевтичні вправи спрямовані на розвиток емоційного інтелекту, самопізнання, саморегуляції та профілактику емоційного виснаження. Використовуються техніки «Мій емоційний ресурс», «Кольори настрою», «Колесо життєвого балансу», вправи з мандалотерапії, нейрографіки та музикотерапії, які допомагають студентам усвідомлювати власний психоемоційний стан і формувати навички його конструктивної регуляції. Тут використовуються ізотерапія, ігротерапія, драматерапія, бібліотерапія, казкотерапія та колажування. Такий підхід відповідає сучасним рекомендаціям щодо використання арттехнологій у професійній підготовці педагогів.

Під час вивчення методик навчання освітніх галузей початкової школи студенти ознайомлюються з особливостями використання арттерапевтичних технологій безпосередньо у роботі з молодшими школярами. Майбутні вчителі моделюють фрагменти уроків, добирають арттерапевтичні вправи відповідно до теми заняття, розробляють інтегровані завдання та створюють власні методичні матеріали. Під час вивчення різноманітних методик навчання використовуються ігротерапія, лялькотерапія, музикотерапія, колажування, нейрографіка. Особлива увага приділяється добору вправ, спрямованих на формування позитивної мотивації до навчання, розвиток творчого мислення та підтримку емоційного благополуччя дітей.

Важливим етапом інтеграції арттерапевтичних технологій є різні види педагогічної практики, під час якої студенти апробовують набуті знання у реальних умовах роботи початкової школи. Майбутні педагоги використовують елементи казкотерапії, ізотерапії, музикотерапії, колажування, вправи на емоційну рефлексію та творчі хвилини під час ранкових зустрічей, виховних заходів, інтегрованих уроків і занять із психологічного розвантаження. Це сприяє формуванню впевненості у власних професійних

можливостях та розвитку готовності застосовувати здоров'язбережувальні технології у майбутній професійній діяльності.

Не менш важливим напрямом є виховна та позааудиторна діяльність, у межах якої проводяться тренінги особистісного розвитку, майстер-класи, творчі майстерні, тематичні тижні психологічного здоров'я та заняття студентського гуртка. Саме в неформальному освітньому середовищі студенти мають можливість вільно виражати власні почуття, розвивати творчі здібності, набувати досвіду фасилітації групової роботи та вдосконалювати навички професійного спілкування.

Найбільше інтегративний підхід використання арттехнологій використовується під час занять психологічної студії «Емоційний інтелект». Здобувачі освіти мають можливість спробувати майже усі види арттерапії, розвинути емоційний інтелект та стабілізувати власний психічний стан.

Результати впровадження арттерапевтичних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів узагальнено в таблиці 1.

Аналіз результатів практичного використання арттерапевтичних технологій свідчить, що їх систематична інтеграція в освітній процес позитивно впливає на професійне становлення майбутніх учителів початкової школи. Здобувачі освіти демонструють вищий рівень навчальної мотивації, активніше залучаються до творчої діяльності, швидше опановують навички педагогічної взаємодії, виявляють більшу відкритість до саморефлексії та здатність використовувати здоров'язбережувальні технології під час проходження педагогічної практики.

Таким чином, інтеграція арттерапевтичних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи має системний характер і реалізується через зміст освітніх компонентів, педагогічну практику, виховну та гурткову роботу. Такий підхід забезпечує розвиток професійної компетентності, психологічної стійкості, творчого потенціалу та готовності майбутніх педагогів до використання арттерапевтичних технологій у роботі з молодшими школярами.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило актуальність проблеми інтеграції арттерапевтичних технологій у систему фахової

Таблиця 1

**Інтеграція арттерапевтичних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів
початкової школи**

Арттерапевтична технологія	Приклади впровадження	Освітній компонент під час якого впроваджено арттерапевтичну технологію	Прогнозований результат
1	2	3	4
Ізотерапія	вправи «Портрет сучасного вчителя», «Я і моя професія»	Педагогіка з основами психолого-педагогічних досліджень, Психологія, Інтегрований курс «Мистецтво» з методиками навчання, Виховна діяльність педагога, гурткова робота	розвиток творчого мислення, професійної самоідентифікації, самопізнання, розвиток емоційного інтелекту
Мандалотерапія	«Мій ресурс», «Мандала емоцій», «Мандала професійного успіху»	Психологія (загальна, вікова, педагогічна), Основи інклюзивної освіти з методикою навчання і виховання, Виховна діяльність педагога	розвиток емоційної стійкості, саморефлексії, навичок саморегуляції
Ігротерапія	рольові ігри, психолого-педагогічні тренінги, моделювання педагогічних ситуацій	Психологія (загальна, вікова, педагогічна), Педагогіка з основами психолого-педагогічних досліджень, Інноваційні освітні технології з основами педагогічної майстерності, Навчальна (психолого-педагогічна) практика, гурткова робота	розвиток комунікативної компетентності, педагогічної майстерності, емпатії
Казкотерапія	створення педагогічних казок, аналіз казкових ситуацій, терапевтичні історії	Дитяча література з методикою літературного читання, Методика навчання української мови з каліграфією, Виховна діяльність педагога, Виробнича (педагогічна) практика, гурткова робота	розвиток педагогічної уяви, мовленнєвої компетентності, моральних цінностей
Колажування	«Я – майбутній учитель», «Освітнє середовище НУШ», «Моя професійна траєкторія»	Основи інклюзивної освіти з методикою навчання і виховання, Психологія, Виховна діяльність педагога, гурткова робота	розвиток професійної мотивації, творчості, командної взаємодії
Музикотерапія	музична релаксація, вправи «Музика настрою», музичні паузи	Музичне мистецтво з методикою навчання, Психологія, Інтегрований курс «Мистецтво» з методиками навчання, гурткова робота	емоційна саморегуляція, розвиток емоційного інтелекту, зниження тривожності
Пісочна терапія	малювання піском, створення тематичних композицій, моделювання ситуацій	Основи інклюзивної освіти з методикою навчання і виховання, Психологія, Навчальна (психолого-педагогічна) практика, гурткова робота	розвиток творчої уяви, емоційного благополуччя, навичок взаємодії
Лялькотерапія	інсценізація казок, використання пальчикових і театральних ляльок	Дитяча література з методикою літературного читання, Виховна діяльність педагога; Виробнича (педагогічна) практика, гурткова робота	розвиток комунікативних умінь, педагогічної творчості, емоційної виразності
Драматерапія	рольові ігри, театралізація, інсценізація педагогічних ситуацій	Виховна діяльність педагога, Інноваційні освітні технології з основами педагогічної майстерності, Інтегрований курс «Мистецтво» з методиками навчання, Виробнича (педагогічна) практика	розвиток педагогічної майстерності, комунікативної культури, рефлексії
Бібліотерапія	аналіз художніх творів, педагогічних притч, читальські рефлексії	Дитяча література з методикою літературного читання, Методика навчання української мови з каліграфією, гурткова робота	розвиток критичного мислення, професійної рефлексії, морально-етичних якостей

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Нейрографіка	«Шлях до професійної мети», «Мої професійні ресурси», нейрографічні практики	Психологія (загальна, вікова, педагогічна), Інноваційні освітні технології з основами педагогічної майстерності, Виховна діяльність педагога, гурткова робота	розвиток позитивного мислення, стресостійкості, саморегуляції, професійної рефлексії

підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах закладу фахової передвищої освіти. Аналіз наукових джерел засвідчив, що сучасна педагогічна освіта потребує впровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій, спрямованих не лише на формування професійних компетентностей, а й на розвиток емоційної компетентності, психологічної стійкості, творчого потенціалу та професійної рефлексії майбутніх педагогів.

У ході дослідження обґрунтовано педагогічний потенціал арттерапевтичних технологій як ефективного засобу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Встановлено, що використання ізотерапії, казкотерапії, музикотерапії, мандалотерапії, лялько-терапії, колажування, нейрографіки та інших арттерапевтичних практик сприяє розвитку креативності, емоційного інтелекту, комунікативної компетентності, навичок саморегуляції, стресостійкості та професійного самопізнання, що є важливими складовими професійної компетентності сучасного педагога.

Описаний досвід інтеграції арттерапевтичних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи засвідчив доцільність їх комплексного використання під час вивчення психолого-педагогічних і методичних освітніх компонентів, проходження педагогічної практики, організації виховної та позааудиторної діяльності. Такий підхід забезпечує створення позитивного освітнього

середовища, активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів, сприяє розвитку їхньої професійної мотивації та готовності до використання сучасних здоров'язбережувальних технологій у роботі з молодшими школярами.

На основі теоретичного аналізу та дослідження, проведеного у закладі фахової передвищої освіти визначено педагогічні умови ефективної інтеграції арттерапевтичних технологій у систему фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, серед яких: систематичне використання арттерапевтичних технологій у процесі професійної підготовки; інтеграція арттерапевтичних методів у зміст психолого-педагогічних і методичних дисциплін; практична спрямованість освітнього процесу; методична готовність викладачів до використання арттерапевтичних технологій; забезпечення рефлексивного супроводу професійного становлення майбутніх педагогів.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо у розробці та експериментальній перевірці методичної системи інтеграції арттерапевтичних технологій у фахову підготовку майбутніх учителів початкової школи, створенні навчально-методичного забезпечення для їх використання в закладах фахової передвищої освіти, а також у дослідженні впливу арттерапевтичних технологій на формування професійної компетентності, емоційної стійкості та психологічного благополуччя майбутніх педагогів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Василюк А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання арттерапії. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені М. Коцюбинського, 26–27 березня 2024р.) / за ред. Н.О.Пахальчук, Т.М. Кривошеї; Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця, 2024. Випуск 13. С. 43–46.
2. Кас'яненко О. М., Ямчук Т. Ю. Арттерапія як інноваційний ресурс у забезпеченні якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 10(56). С. 516–524. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10\(56\)-516-524](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10(56)-516-524)
3. Кошель А. П., Кульбако Н. П. Використання елементів арттерапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти : навч.-метод. посіб. Чернівці : ФОП Баликіна О. В. 2020. 90 с.

4. Мірошниченко О. А. Арттехнології : навч.-метод. посіб. Житомир : ТОВ «Видавничий дім Бук-Друк», 2024. 180 с.
5. Наконечна О. В. Моделювання процесу формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання арттерапії у роботі з підлітками. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2014. №122. С. 184–190.
6. Найда Р., Березовська Л., Чекан О. Підготовка майбутніх вихователів до використання арттерапевтичних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2026. Вип. 2. С. 140–153. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2026.362786>
7. Романовська О. Використання арттерапевтичних засобів у підготовці майбутніх фахівців. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2023. № 1. С. 34–52. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2023.1.03>
8. Рябошапка О. Арттерапія як альтернативна освітня технологія у розвитку емоційної культури майбутнього вчителя початкової школи. *Наука і перспективи*. 2023. № 11(30). С. 245–255. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-11\(30\)-245-255](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-11(30)-245-255)
9. Фарафонова І.А. Філософські та психологічні аспекти арттерапії які впливають на свідомість та поведінку. *Наукові перспективи*. 2022. №10 (28). С. 410–420. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10\(28\)-410-420](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10(28)-410-420)
10. Яковичина Т. Педагогічні умови застосування арттерапії у підготовці вчителів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Випуск 28. Том 4. С. 287–294. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/28.208853>

REFERENCES:

1. Vasyliuk, A. (2024). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do vykorystannia art-terapii [Training of future primary school teachers for the use of art therapy]. *Proceedings from the 8th International Scientific and Practical Internet Conference «Aktualni problemy formuvannia tvorchoi osobystosti pedahoha v konteksti nastupnosti doshkilnoi ta pochatkovoї osvity» – «Current problems of forming the creative personality of a teacher in the context of continuity of preschool and primary education»* (Issue 13, pp. 43–46). Vinnytsia: Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni M. Kotsiubynskoho [in Ukrainian].
2. Kasianenko, O. M., & Yamchuk, T. Yu. (2025). Art-terapiia yak innovatsiinyi resurs u zabezpechenni yakisnoi osvity ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy [Art therapy as an innovative resource in ensuring quality education for children with special educational needs]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Prospects and Innovations of Science*, 10(56), 516–524. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10\(56\)-516-524](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10(56)-516-524) [in Ukrainian].
3. Koshel, A. P., & Kulbako, N. P. (2020). *Vykorystannia elementiv art-terapii v umovakh osvitnoho protsesu zakladiv doshkilnoi osvity* [The use of art therapy elements in the educational process of preschool education institutions]. Chernihiv: FOP Balykina O. V. [in Ukrainian].
4. Miroshnychenko, O. A. (2024). *Art-tekhnohohii* [Art technologies]. Zhytomyr: TOV «Vydavnychiy dim Buk-Druk» [in Ukrainian].
5. Nakonechna, O. V. (2014). Modeliuvannia protsesu formuvannia hotovnosti maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do vykorystannia art-terapii u roboti z pidlitkami [Modeling the process of forming future social pedagogues' readiness to use art therapy in work with adolescents]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu – Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University*, 122, 184–190 [in Ukrainian].
6. Naida, R., Berezovska, L., & Chekan, O. (2026). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do vykorystannia art-terapevtychnykh tekhnolohii u roboti z ditmy doshkilnoho viku [Training of future preschool teachers to use art-therapeutic technologies in work with preschool children]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University*, 2, 140–153. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2026.362786> [in Ukrainian].
7. Romanovska, O. (2023). Vykorystannia artterapevtychnykh zasobiv u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv [The use of art-therapeutic means in the training of future specialists]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemami – Theory and Practice of Social Systems Management*, 1, 34–52. <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2023.1.03> [in Ukrainian].
8. Riaboshapka, O. (2023). Art-terapiia yak alternatyvna osvitnia tekhnolohiia u rozvytku emotsiinoi kultury maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly [Art therapy as an alternative educational technology in the development of emotional culture of a future primary school teacher]. *Nauka i perspektyvy – Science and Perspectives*, 11(30), 245–255. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-11\(30\)-245-255](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-11(30)-245-255) [in Ukrainian].
9. Farafonova, I. A. (2022). Filosofske ta psykholohichni aspekty artterapii yaki vplyvaiut na svidomist ta povedinku [Philosophical and psychological aspects of art therapy that influence consciousness and behavior]. *Naukovi perspektyvy – Scientific Perspectives*, 10(28), 410–420. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10\(28\)-410-420](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10(28)-410-420) [in Ukrainian].

10. Yakovyshyna, T. (2020). Pedagogichni umovy zastosuvannia art-terapii u pidhotovtsi vchyteliv pochatkovoї shkoly [Pedagogical conditions for the use of art therapy in the training of primary school teachers]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of the Humanities*, 28(4), 287–294. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/28.208853> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 16.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.10.2026